
СЕКЦІЯ 17

**СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ, СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ
ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, РЕФОРМУВАННЯ ТА
РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ**

Керівник секції: к.філос.н. доцент П.В. Квіткін
Секретар секції: О.А. Громико

16.04.2008 р.: 14.30 – 17.30

**СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬКОВО СЛУЖБОВЦІВ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Н.Б. Арсен'єва, В.О. Березан

Актуальною проблемою є розробка сучасної концепції мовної підготовки й тестування військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України згідно з вимогами стандартних мовних рівнів до військовослужбовців Організації Північноатлантичного договору «STANAG 6001» та міжнародної організації цивільної авіації (ICAO).

Концепція забезпечує впровадження сучасних модульно-рейтингових методів викладання іноземної мови з використанням досвіду Кембриджського університету (CELTA), які дозволяють курсантам й офіцерам опанувати знаннями іноземної мови на рівні ефективної взаємодії з військовослужбовцями багатонаціональних контингентів під час виконання миротворчих місій. Сучасні методики вивчення іноземної мови сприяють ефективному опануванню професійною англійською мовою курсантами й офіцерами, створюють умови багатогранного розвитку особистості. Таким чином, розроблена концепція створює умови вдосконалення лінгвістичної взаємосумісності військовослужбовців багатонаціональних сил підтримки миру.

**ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУХАЧІВ ТА
КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

О.В. Вознюк Л.П. Сбродова

Проведення слухачами та курсантами вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) наукових досліджень з актуальних питань тісно пов'язане із загальною військово-професійною підготовкою військових спеціалістів. Виходячи з цього, було проведено дослідження, метою якого ставилося

визначити особливості наукової діяльності майбутніх офіцерів у процесі навчання у ВВНЗ. За результатами проведеного дослідження було встановлено, що наукова діяльність має органічний зв'язок з навчальною, дає змогу підвищити теоретичну та практичну підготовку, застосовувати на практиці знання, що отримані при вивченні дисциплін навчального плану за рахунок індивідуальної самостійної роботи. Встановлено, що участь у науковій роботі розвиває такі професійні якості, як творче мислення, ініціативність, самостійність, уміння диференційовано підходити до наукової інформації та ін. Визначено, що важливими особливостями наукової діяльності слухачів та курсантів у процесі навчання у ВВНЗ є: підпорядкованість її цілей навчальним; головними її мотивами є пізнавальні та військово-професійні; вона здійснюється під керівництвом викладачів та наукових співробітників; позитивних результатів можна досягти на підставі самостійного (а не під «тиском») усвідомлення об'єктивної необхідності в цій діяльності; наукова діяльність сприяє пошуку альтернативних шляхів вирішення слухачами та курсантами військово-професійних, організаторських та інших проблемних ситуацій, з якими вони можуть зустрітись у майбутній професійній діяльності; підвищити ефективність наукової роботи у ВВНЗ можна шляхом створення умов, що стимулюють слухачів і курсантів. Врахування визначених особливостей у процесі організації та управління науковою роботою слухачів та курсантів дозволяє розширювати шляхи підвищення рівня військово-професійної підготовки майбутніх військових спеціалістів.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ МОВНОГО ТЕСТУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

к.т.н. О.В. Карпенко, В. О. Березан

Розроблено удосконалену методикау тестування військовослужбовців з іноземних мов, яка визначає видову специфіку Повітряних Сил, щодо лінгвістичного забезпечення дій авіації в міжнародному повітряному просторі. Проведено аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду тестування з використанням новітніх комп'ютерних технологій та методик дистанційного навчання. Визначено, що актуальним питанням сьогодення являється розробка стандартизованого програмного забезпечення, та тестової бази даних щодо об'єктивної оцінки стандартизованих мовних рівнів офіцерів, яки навчаються на постійно діючих курсах іноземних мов при університеті, та після закінчення котрих могли постійно контролювати рівень володіння англійською мовою.

Створення та впровадження в навчальний процес університету методики мовного тестування з використанням комп'ютерних технологій до-

зволить викладачу впровадити індивідуальні корекції щодо загальної методики навчання кожного офіцера в групі.

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

М.В. Корчагін, А.І. Полтавець

Сьогодні неодмінною умовою успішності виконання бойових завдань є здатність кожного військовослужбовця, підрозділу, бойового розрахунку, екіпажу чи ланки до максимального повного використання всіх властивостей бойової техніки в найкоротший час. Це вимагає не тільки відмінної технічної навченості військовослужбовців, але й високого рівня розвитку в них спеціальних фізичних і психічних якостей та рухових навичок, які відповідають умовам і характеру бойової діяльності. Необхідність використання спеціальних засобів і методів фізичної підготовки обумовлена об'єктивно існуючим розходженням у вимогах до фізичної підготовленості особового складу різних військових спеціальностей, які мають виразну тенденцію до подальшого поглиблення.

Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців Повітряних Сил спрямована на підвищенні специфічної стійкості до факторів, пов'язаних з навчально-бойовою діяльністю: перевантаження, заколихування, недоліку кисню, перепадів температури й атмосферного тиску, замкнутого простору, порушення природного добового режиму, гіподинамії, гіпокінезії тощо.

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ОСНОВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

к.філософ.н. О.Г. Кривоконь

Проблема особистості, її формування та розвитку належить до вічних проблем людства і завжди привертала увагу науковців, політичних діячів і громадськості. Формування особистості постає суперечливим процесом набуття й трансформації індивідуальних соціокультурних і соціально-типологічних якостей соціуму, соціально-професійних груп і відповідної ментальності для реалізації індивідуальних і суспільних життєвих стратегій.

Розбудова основ інформаційного суспільства надає суперечливий за домінуючими тенденціями вплив на процес соціального формування особистості, що знаходить свій прояв як у всебічному розкритті та прояві індивідуально-особистісних якостей індивіда, реалізації його прагнень до соціальної ідентифікації і соціальної динаміки, перетворенні в активного

суб'єкта суспільних відносин, соціальної й культурної творчості, так і втраті особистістю своєї індивідуальності та національної соціокультурної ідентичності, соціальній інфантильності, падінні моральності, абсолютизації прагнень до задоволення матеріальних і природних потреб.

ДУХОВНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ

В. А. Кротюк

Сучасні тенденції розвитку військової діяльності, засобів і способів збройної боротьби, у тому числі інформаційного й психологічного характеру, значно підвищили роль духовних чинників, посилили залежність ходу й результату війни (збройного конфлікту) від співвідношення духовних сил протидіючих сторін. Стан обороноздатності держави залежить не тільки від економічного рівня розвитку країни, але і від тих базових духовних цінностей, які необхідні суспільству – ефективної науки, особливо військової, кадрового потенціалу, освітньої системи, дієвості виховної роботи, тобто всього того, на чому базується будівництво сучасних збройних сил. Перед Збройними Силами України стоїть завдання теоретичного й практичного впровадження в сферу військової діяльності системи морально-психологічного забезпечення, в контексті організації якої реалізується духовний потенціал обороноздатності держави.

ЕКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ВІЙСЬК ЗВ'ЯЗКУ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

к.геогр.н. Т.В. Лаврут, к.т.н. М.І. Марфин, к.т.н. О.О. Лаврут

Екологічна безпека – складова національної безпеки будь-якої держави. Актуальність проблеми забезпечення екологічної безпеки військової діяльності зумовлена принциповою неможливістю створення екологічно чистої зброї та військової техніки; наявністю у військах потужних екологічно небезпечних джерел; посиленою увагою міжнародного співтовариства, органів законодавчої та виконавчої влади до питань екологічної безпеки військової діяльності.

Перспективна система екологічного моніторингу військ зв'язку (СЕМ ВЗ) повинна являти собою систему регламентованих спостережень за станом довкілля, природних ресурсів і джерел антропогенного впливу з запрограмованим просторовою, часовою і компонентною “дозволяючою здатністю”. Однією з умов ефективного функціонування СЕМ ВЗ є інтегрованість її до багаторівневої ієрархічної структури військ зв'язку.

ПОСТАЧАННЯ ТА ЗАКУПІВЛІ У ВІЙСЬКОВІЙ ЛОГІСТИЦІ

І.В. Неуров

У статті розглядаються основні етапи становлення та взаємозв'язку цивільної та військової логістики. Розкривається сутність логістики постачання і закупівель у військовій сфері. Дається порівняльний аналіз сутності логістичних завдань та рішень у військовому підрозділі та на цивільному промисловому підприємстві.

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

к.фіз.вих. О.М. Ольховий, С.В. Батов

Управління процесом фізичного вдосконалення військовослужбовців забезпечується науково-обґрунтованим керівництвом фізичної підготовки, необхідність якого вперше довів В.Л. Вейднер-Дубровін в 1964 році, а поняття "науково-методичне забезпечення фізичної підготовки" у 1990 році ввів російський науковець В.А. Лампусов.

Фізична підготовка військовослужбовців, як специфічний елемент системи фізичного виховання населення України, повинна будуватися на основі загально-педагогічних принципів, які, після детального наукового обґрунтування та подальшої апробації, формуються в керівних документах у певному вигляді, та маються на увазі при викладі методичних рекомендацій для керівників навчального процесу. Однак вивчення практики фізичної підготовки показує, що положення керівних документів, наказів певних командирів та начальників, введення нової нормативної бази з фізичної підготовки не мають достатнього наукового підґрунтя, що веде, загалом, до зниження інтересу військовослужбовців до занять фізичною підготовкою та спортом.

Виконання кафедрами фізичного виховання ВВНЗ науково-дослідної роботи "Розробка теоретично-методичних засад функціонування системи фізичної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України", шифр "НФП-2009" зумовлене необхідністю:

визначення диференційної системи оцінки фізичної підготовленості військовослужбовців з урахуванням вимог військово-професійної діяльності, визначення категорій військовослужбовців за рівнем вимог до їх фізичної підготовки;

вдосконалення системи контролю та визначення єдиної нормативної бази для ефективного забезпечення навчального процесу, якісної перевірки і оцінки фізичної підготовки всіх категорій військовослужбовців;

підвищення ефективності організації всіх форм фізичної підготовки

для забезпечення постійної фізичної готовності військовослужбовців до навчально-бойової діяльності в умовах розвитку Збройних Сил України.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МОСКОВСЬКОГО ДОГОВОРУ 1972 РОКУ ЩОДО ПРОТИРАКЕТНОЇ ОБОРОНИ

О.І. Попович

В доповіді розглянуто процеси виникнення та розвитку договірної бази в галузі стратегічної протиракетної оборони провідних держав світу і досліджено фактори, що впливають на них. Проаналізовано послідовність зовнішньополітичного курсу незалежної України на шляху забезпечення подальшого прогресу у сфері контролю за стратегічним озброєнням. Проведено оцінку нинішньої ситуації щодо розгортання елементів Американської протиракетної оборони в Європі. Визначено фактори впливу з боку України на хід розгортання третього позиційного району Національної протиракетної оборони США на Європейському континенті.

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ІДЕЯХ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

к.філос.н. В.Г. Рибалка, к.філос.н. Г.І. Фінін

В умовах глибоких соціальних трансформацій, що відбуваються в Україні, виникають проблеми формування сучасної особистості з корпоративними й індивідуалістськими якостями. Ці проблеми цікаво розглянути крізь спадщину В.О.Сухомлинського щодо формування толерантності у особи. Він висловлював думку про те, що громадянське суспільство може функціонувати тільки завдяки гуманним, толерантним людям, які усвідомлюють себе як найвищу цінність і з повагою ставляться до кожного суб'єкта комунікації. Толерантність це норма цивілізованого компромісу між конкурентними культурами та готовність до прийняття інших логік та поглядів, є умовою збереження різноманітності, свого роду історичного права на відмінність, несхожість. Толерантність – це єдність у різноманітності. Толерантність характеризує важливу людську здатність: відчуття терпимості, співучасті. Без цієї здібності неможливе не тільки корпоративне, а й індивідуальне буття. У процесі толерантної взаємодії формується система цінностей, що в подальшому визначає поведінку особистості стосовно до інших осіб.

Останнім часом дослідження толерантності в сучасних соціокультурних умовах потребує відродження і більш ретельного вивчення ідей В.О.Сухомлинського.

ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІМПЕРАТИВ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

О.О. Савченко

Фундаменталізація освіти поряд з іншими основними напрямками модернізації освіти є однією з головних концепцій, яка займає особливе місце в системі сучасної освіти. Проблема фундаменталізації освіти більшою мірою розроблена стосовно до системи вищої освіти і розглядається як освіта, заснована на фундаментальній природничо-науковій, гуманітарній, загальнопрофесійній і спеціальній підготовці, що формує основи професійної та загальної культури сучасного фахівця, що володіє професійною мобільністю і креативним мисленням. Фундаменталізація освіти припускає її все більшу орієнтацію на вивчення фундаментальних законів природи і суспільства, а також природи і призначення самої людини. Саме це повинне дозволити людям самостійно знаходити і приймати відповідальні рішення в умовах невизначеності, у критичних і стресових ситуаціях, а також у тих випадках, коли вони зіштовхуються з новими досить складними природними і соціальними явищами.

СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

к.психол.н. А.В. Чирва

Міжнародне співробітництво Збройних Сил України, здійснення політики європейської та євроатлантичної інтеграції в контексті пріоритетів зовнішньої політики держави потребують по-новому підійти до вирішення проблеми мовної підготовки особового складу, що бере участь у миротворчих місіях та об'єднаних навчаннях з представниками збройних сил іноземних держав. Важливим чинником у вирішенні цієї проблеми є розвинений рівень соціокультурної компетенції викладача іноземних мов. Соціокультурна компетенція (СКК) викладача є інтегративною складовою фонових та емпіричних знань, уміння брати участь у діалозі культур, знання моделей вербальної та невербальної комунікативної поведінки, володіння певним лінгвістичним соціокультурним мінімумом. Завдяки зазначеним складовим викладач спроможний більш повноцінно навчати спілкуванню іноземною мовою майбутніх офіцерів. Аналіз педагогічної, методичної та лінгвістичної літератури дозволяє дійти висновку, що СКК створює провідну лінгвістичну передумову взаєморозуміння осіб, які користуються різними мовами. Таким чином, в умовах сьогодення СКК стає ефективним засобом у формуванні професійної компетентності викладача іноземних мов.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВІЙСЬКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О.Л. Гончаренко

Професіоналізм має як позитивні, так і негативні наслідки. Всі вони визначаються особистісною специфікою суб'єкта діяльності, своєрідністю об'єкта, універсальністю та змістом військової діяльності. Професіоналізм має широкий спектр проявів – від дилетанства (агресивного в своєму намаганні витиснути професіоналізм) до формування жорстких професійних стереотипів (гіпертрофований розвиток професіоналізму). Саме, коли військовий професіонал не в змозі подолати професійні стереотипи в інших соціальних ролях, не перебудовує свою поведінку відповідно до зміни умов і очікувань мілітарного соціуму, професіоналізм переростає у професійну деформацію особистості військового. Розвиток військово-професійних деформацій обумовлений багатьма чинниками: конкретно-історичним станом суспільства; типом комплектування армії: інституційної або професійної; соціальним середовищем (незатребуваність, незабезпеченість, нереалізованість); змінами ціннісних парадигм; суто військовими чинниками (нездатність повною мірою реагувати на ускладнення зброї та способів її застосування, кадрові перепризначення та ін.); чинниками, що викликані проблемами субординації (соціально-психічні порушення у суб'єкта чи об'єкта); різноспрямованими онтогенетичними змінами та віковою динамікою; життєво важливими подіями і випадковими моментами.

ГЕОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

к. філософ. н О.В. Громико

Аналіз свідчить, що в основі європейської політики України лежать наступні геополітичні пріоритети: по-перше, виживання України як суверенної незалежної держави, укріплення фундаментальних цінностей і інституцій, що забезпечують добробут, безпеку і соціокультурний прогрес; по-друге, повернення України в європейський цивілізаційний простір; по-третє, посилення потенціалу стримування як власного, так і колективного завдяки участі в європейських структурах безпеки; по-четверте, пріоритетна орієнтація на інтеграцію до Європейського Союзу (ЄС). Поглиблення спеціального партнерства з НАТО, курс на приєднання до політичних структур цієї організації; по-п'яте, укріплення стратегічного партнерства і зв'язків із країнами Західної Європи, стратегічно важливими сусідами;

по-шосте, цілеспрямована діяльність з формування «поясу стабільності» і регіональних структур безпеки; по-сьоме, курс на альтернативне лідерство на теренах колишнього СРСР. Активна кооперація з тими країнами, які вбачають в Україні надійного рівноправного партнера; по-восьме, протидія неконтрольованому іноземному економічному проникненню і всебічний захист економічного суверенітету; по-дев'яте, блокування поточних спроб односторонньої іноземної соціально-культурної і інформаційної експансії і домінування.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

к.філософ.н. І.В. Дятлова

Становлення інформаційного суспільства не лише докорінним чином змінюють умови буття особистості, її місце та роль у житті соціуму, але й вимагають нового підходу до формуванні особистості в умовах становлення інформаційного соціуму.

Процес формування особистості в умовах становлення інформаційного суспільства обумовлений як загальними особливостями інформаційного суспільства, так і особливостями його становлення в окремих країнах.

Формування особистості в умовах становлення інформаційного суспільства постає складним і суперечливим процесом набуття й трансформації індивідуальних соціокультурних і соціально-типологічних якостей соціуму, соціально-професійних груп і відповідної ментальності для реалізації індивідуальних і суспільних життєвих стратегій на основі акцентуації розгортання окремих компонентів природи і психіки людини цілеспрямованим та опосередкованим впливом соціально-інформаційного простору на свідомість, стиль життя та діяльності, ціннісні орієнтації та громадську позицію індивіда.

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ТЕРОРИЗМУ

к.філософ.н. Е.А. Кальницький

Тероризм у будь-яких формах свого прояву перетворився в одну з найбільш небезпечних за своїми масштабами, непередбаченості і наслідкам суспільно-політичних і моральних проблем, з якими людство ввійшло у ХХІ століття. Загроза тероризму в наш час сприйняла всесвітньо-загальний характер, нині жодна з країн світу не здатна вважати себе вільною від цієї загрози, що в свою чергу визначає обов'язки національних урядів виробити своє відношення до тероризму, створити політичну, пра-

вову і організаційну системи боротьбі проти його проявів. Тероризм є крайньою формою політичного, соціального, етнічного, релігійного, кримінального радикалізму, не схильний зупинятися ні перед чим заради досягнення своїх цілей.

Тому дослідження теоретичного підґрунтя методології дослідження проблем тероризму в історико-філософському аспекті є важливою і необхідною умовою як наукового аналізу його сучасних проблем, так і вироблення ефективних і надійних засобів і методів якщо не подолання, то значного обмеження його функціонування.

СОЦІОКУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

к.філософ.н. П.В. Квіткін

Національна безпека суспільства постає як багаторівнева і багатогранна за сферами динамічна система, детермінована як внутрішніми, так зовнішніми факторами.

Особливе місце у системі детермінант національної безпеки посідає соціокультурна ідентичність суспільства, яка надає як прямий, так і опосередкований вплив на стан та еволюцію національної безпеки. Насамперед, соціокультурна ідентичність складає стрижень національної безпеки у духовній сфері: забезпечує єдність і стабільність системи духовних цінностей і ціннісних орієнтацій суспільства; єдність суспільної свідомості стосовно розуміння шляхів і перспектив суспільного розвитку; адекватність відображення у свідомості сучасних процесів життєдіяльності суспільства та його історичного минулого. Опосередковано соціокультурна ідентичність суспільства впливає на національну безпеку у політичній та воєнній сферах, обумовлюючи формування політичної культури соціуму, морально-політичного стану суспільства та армії.

СУТНІСНІ ТА ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

к.філософ.н. І.І. Коваленко

В науковій літературі правове виховання визначається як система заходів, спрямованих на формування політико-правових ідей, норм, принципів, що складають ціннісну систему світової та національної правової культури. Правове виховання передбачає формування високого рівня правової культури як на рівні суспільства, так і на рівні окремих громадян. Суб'єктами правового виховання є державні органи, посадові особи, навчальні заклади, суспільство у цілому.

Змістом правового виховання є залучення людей до знань про державу і право, законність, права та свободи особистості, розуміння сутності правових вчень, доктрин, а також вироблення у громадян стійкої орієнтації на законослухняну поведінку. Деякі правові цінності, генетично пов'язані з моральними нормами, засвоюються особистістю соціальної практики; проте метою власне правового виховання стає набуття людиною насамперед правових цінностей.

ЄВРОАТЛАНТИЧНА СВІДОМІСТЬ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

к.ф.н. В.Г.Лазаренко

Важливе місце на сучасному етапі займає проблема інформованості (формування євроатлантичної свідомості) нашого населення про сутність та функції НАТО: та інформаційна кампанія, яка здійснюється вже давно на кошти самого Альянсу, недостатньо ефективна. "Пропаганда НАТО" на державному рівні не забезпечується повністю ні матеріально, ні організаційно; але це потрібно ще схвалити в парламенті, та й запитати у тих, хто сплачує податки. Було б справедливо, щоб ті політичні партії та рухи, які намагаються привести державу в НАТО, фінансували агітаційну кампанію і опоненти, в свою чергу, виділяли кошти на контрагітацію.

Опитування населення показує, що лише третина українців виступає за вступ України до НАТО; остаточне рішення буде приймати український народ на референдумі, якщо не забудуть його запитати на той час; для позитивного вирішення цього питання необхідно підняти рівень євроатлантичної свідомості населення.

ДО ПИТАННЯ ПРО НОВУ ОСВІТНЮ ПАРАДИГМУ

д.філософ.н. Є.М. Мануйлов

Дослідники освіти однак стають у визначенні стану класичної парадигми як кризового. По-перше, тому, що вона є «підтримуючою освітою», переважно зорієнтованою на репродуктивне знання. В педагогічній практиці порушився зв'язок між освітою і наукою, окремими предметами, що виявилось у невідповідності освітнього процесу новій картині світу та стилю життя. Можливості використання та накопичення різних знань не завжди усвідомлюються на практиці. А за умов швидкого зростання інформації знання перетворюється на мертве, що суперечить соціальним вимогам до освіти. По-друге, її сциентистський, раціонально-знаннєвий, технократичний характер суперечить потребам гуманізації, «олюднення» знання в сучасному суспільстві. По-третє, поряд із раціоналізмом як однієї з провідних засад класичної парадигми освіти «великих втрат» зазнала

ідея про універсальність європейських цінностей та форм життя. І головним чином під впливом глобалізації комунікативної практики людства. По-четверте, пошук нових моделей освіти зумовлений необхідністю розробки механізмів адаптації людини до мінливого світу, а також зростанням розбіжності між відносно сталими пізнавальними можливостями і світом, що все більш ускладнюється.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ

к.філософ.н. В.М. Мартинюк

Актуальною проблемою розвитку Збройних Сил України постає формування ціннісних орієнтацій військовослужбовців. Ціннісні орієнтації військовослужбовців – це різнорівневе за ступенем усвідомлення й багатогранне за формою, сформоване в залежності від розуміння сутності цінностей, відносно стале й вибіркове ставлення до системи суспільних цінностей, яке визначає характер відносин військовослужбовця з навколишнім світом, зміст, спрямованість і спосіб його життєдіяльності, виконання військового обов'язку й завдань функціонального призначення.

Соціальний механізм формування ціннісних орієнтацій військовослужбовців – це детермінований потребами суспільства, армії й особистості спосіб прямого й опосередкованого впливу на духовний світ та індивідуальні особливості військовослужбовців з метою формування відповідного ставлення до суспільних цінностей, який реалізується через систему суб'єкт-суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносин і зумовлюється об'єктивними закономірностями формування ціннісних орієнтацій.

СПОСІБ БУТТЯ ВІЙСЬКОВОГО В ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ

к.філософ. н. Ю.В. Мелякова

Філософсько-онтологічний дискурс виявляє актуальну проблему несумісності традиційного статусу військовослужбовця та його сучасного способу буття в світі. Метаморфоза його самості, що узята нами як образ чистого руху, спровокована перебуванням військового у комунікативному, і зокрема віртуальному, просторі. Кіберпростір дезавуїрує етичний зміст «людини інформатизованої», робить недоречним і парадоксальним ідеали обов'язку, жертвовності й відповідальності, романтичну героїзацію образів «реактивних небожителів». Таким чином, стосунки в межах комунікативного кіберпростору набувають поверхового, безособового, анонімного і відверто симулятивного характеру. Межа між духовною глиби-

ною та виразною поверхнею, між класичною онтологічною сутністю та симулякром – це межа між тілом та знаком, буттям і небуттям. Проблемним виявляється моральний спосіб буття і, як наслідок, професійна функціональність військовослужбовця, що знаходиться в інтерактивному стані у віртуально-активному середовищі. Онтологічна креативність сучасного суб'єкта суттєво розширює його можливості, але принципово не узгоджується з його моральною самовизначеністю й особистою призначеністю, що є ознаками класично-онтологічного світорозуміння.

17.04.2008 р.: 10.00 – 13.00

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ

Ф.Ф. Мусік

Вирішення завдань подальшого розвитку Збройних Сил України, професіоналізація усіх сфер їх життєдіяльності обумовлюють необхідність формування у військовослужбовців високого рівня правової культури. Правова культура особистості військовослужбовця, як органічна складова їх загальної культури, – це досягнутий рівень оволодіння системою правових цінностей суспільства і Збройних Сил, сукупність його правових знань, ідеалів і переконань, відповідна їм система взаємостосунків, в якій він вступає, та його діяльність щодо задоволення своїх правових потреб.

Провідними напрямками формування правової культури військовослужбовців постають: вивчення норм права в системі професійної підготовки; організація правового інформування усіх категорій військовослужбовців; приведення усіх сфер життєдіяльності Збройних Сил у відповідність до вимог чинного законодавства; забезпечення практичної реалізації соціальних прав і пільг військовослужбовців; підняття престижу військової служби і соціального статусу військовослужбовців.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

к.економ.н. М.О. Науменко

В умовах реформування Збройних Сил України здійснюється пошук загальноприйнятої економічної парадигми, відповідно до цього перебудовується економічна модель, яка змушує знаходити засоби на підтримку боєздатності Збройних Сил. Сьогодні вирішення соціально-економічних проблем ґрунтується здебільшого на збалансованому військовому бюджеті. Аналізуючи сутність та зміст військового бюджету, правомірно від-

значити, що він виступає основним соціально-фінансовим джерелом забезпечення потреб оборони і національної безпеки держави, а також важливим інструментом реалізації військово-економічної, військово-соціальної політики держави. У зв'язку з цим органи військового управління, фінансово-економічна служба Збройних Сил повинні приділяти постійну увагу дотриманню найсуворішого режиму економії військово-бюджетних ресурсів, економічному аналізу та формуванню пропозицій, спрямованих на посилення соціального захисту військовослужбовців.

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ НАСИЛЬСТВА

к.філософ.н. О.Ю. Панфілов

Застосування сили в різних сферах суспільного життя характеризується певною специфікою. Специфікою соціального насильства є його антропоморфний характер. У соціальній сфері сила включає в себе одночасно з матеріальним ще й політичний та духовний компоненти. Матеріальне насильство може реалізовуватися у вигляді позаекономічного та економічного примусу, нерівного розподілу вироблених продуктів, примушування до тяжкої фізичної праці. Духовне насильство, передбачає підпорядкування волі та свідомості людей певним поглядам (філософським, правовим, моральним, релігійним, естетичним, політичним, науковим) і ґрунтується на “брутальному зламі” вже існуючої позиції та реалізується всупереч волі людей. Політичне насильство забезпечує через владні структури пріоритет одних соціальних груп, політичних утворень чи політичних інститутів над іншими. Втім найголовніше те, що насильство виступає як руйнівна за природою дія, що входить до негативної частини людської практики. Насильство є наслідком людської агресивності, що втілюється в деструктивних діях соціальних інститутів, має різні форми. Крайньою формою насильства, зокрема політичного, є війна.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ

к.юр.н. С.Ю. Поляков

Розбудова в Україні сучасної армії європейського типу, активна участь Збройних Сил України у проведенні миротворчих операцій обумовлюють необхідність формування у військовослужбовців міжнародно-правової культури. Міжнародно-правова культура особистості військовослужбовця, як органічна складова їх загальної культури, – це досягнутий рівень оволодіння системою міжнародно-правових цінностей, сукупність його знань, ідеалів, переконань в галузі міжнародного гуманітарного пра-

ва (МГП) і відповідна їм система взаємостосунків, в які він вступає, та його діяльність щодо задоволення своїх потреб. Провідні напрямки формування міжнародно-правової культури військовослужбовців: вивчення норм МГП; імплементація норм МГП в нормативно-правові документи і статутні положення із організації бойового застосування військ (сил), частин, підрозділів; надання військовослужбовцям практики застосування цих норм в процесі бойової підготовки.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД БУНДЕСВЕРУ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ

І.М. Ребрій

Особливої актуальності для Збройних Сил України набуває проблема формування соціально-типологічних якостей військовослужбовців, їх морально-психологічних якостей, насамперед, соціальної відповідальності. Важливою передумовою завдань формування соціальної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України постає соціально-філософська рефлексія досвіду вирішення зазначеної проблеми в арміях провідних країн світу, до яких безсумнівно належить бундесвер.

Специфічною особливістю процесу формування соціальної відповідальності військовослужбовців бундесверу, яка постає проблемною для Збройних Сил України, є забезпечення органічної єдності впливів природних факторів (природне середовище, в якому перебувають військовослужбовці і відбувається розгортання їх біологічної, соціальної та духовної природи); соціокультурних факторів (економічні, соціальні, політичні та духовні процеси буття людства; процеси життєдіяльності суспільства, армії і особистості); етнонаціональних та індивідуально-особистісних факторів.

ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ ЯК УКРАЇНСЬКА РЕАЛЬНІСТЬ

д.філософ.н. М.П. Требін

Сучасна правова культура та правосвідомість українського суспільства суттєво деформовані. Найбільш явною формою такої деформації виступає правовий нігілізм. Нігілізм взагалі виражає негативне ставлення суб'єкта, групи чи класу до певних цінностей, норм, поглядів, ідеалів, до окремих, а іноді й всіх сторін людського буття. Правовий нігілізм - один з видів соціального нігілізму і проявляється в загальному негативно-заперечувальному, нешанобливому ставленні до права, закону і нормативного порядку. Подібні антиправові настанови і стереотипи є елементом,

рису, властивістю суспільної свідомості і національної психології. Мова йде про пониження ролі права суспільством. Причини виникнення правового нігілізму в українському суспільстві: незнання права; пониження чи перебільшення ролі права в регулюванні суспільних відносин; недосконалість законодавства; порушення прав особи, особливо таких, як право на життя, честь, гідність, житло, майно, безпеку; недосконалість правової освіти населення.

МУЗИКА І ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Ю.Л. Щербінін

Завдяки своїй емоційно-впливовій природі музика є одним з найдієвіших компонентів патріотичного виховання військовослужбовців. Для науково-виваженого використання музики у виховному процесі необхідне глибоке вивчення світового та вітчизняного досвіду розуміння психофізіологічних факторів впливу різновидів музичної культури та мистецтва на етичне формування особистості захисника Вітчизни. При цьому дуже важливо враховувати попередній життєвий досвід спілкування молоді людини з музикою, суперечності в смакових уподобаннях і повсякденною фаховою діяльністю військовослужбовця.

Головною метою цього дослідження і є бажання запропонувати деякі узагальнені рекомендації щодо комплексного використання різноманітних шляхів залучення молодого військовослужбовця до скарбів Української та світової музичної культури з акцентуванням на зразках патріотичної пісенної лірики кобзарів, стрійових пісень сичових стрільців, пісенної класики періоду Вітчизняної війни, сучасної військової музики. Розглядаючи цю тему в світлі доручення Президента України Раді Міністрів про розробку програми військово-патриотичного виховання до 2015 року, є рація використання в виховній роботі багаторічного досвіду Харківського університету Повітряних Сил, що передбачає не тільки просвітницькі методи спілкування з мистецтвом, але і активну участь обдарованої військової молоді в таких уславлених самодіяльних та професійних колективах як «Екіпаж», «Діти з вулиці», Гарнізонний духовий оркестр тощо.

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СТІЙКОСТІ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ

к. психол. н. Бараннік В.А., д. психол. н. Волянук Н.Ю.

Особистість, що виконує свої професійні обов'язки в особливих умовах знаходиться під впливом несприятливих ситуацій, які за силою

свого психотравмуючого впливу можуть бути розподілені наступним чином: ситуації, що призводять до отримання травм, поранень і загибелі суб'єкта діяльності; ситуації, що породжують високу напруженість за відсутністю можливості діяти; ситуації, які призводять до поранення чи загибелі співслужбовців. Їх тривалий вплив часто сприяє появі негативних зрушень в емоційно – вольовій сфері особистості. Для формування емоційно – вольової стійкості до діяльності в зазначених умовах тренінговий комплекс повинен включати вправи спрямовані на розвиток: емоційної стійкості; навиків самоуправління; розвиток довіри до кожного члена групи; розвиток уміння відстоювати власну думку та приймати аргументовані погляди спів службовців; швидко і чітко доводити власну думку до товаришів по групі.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПЛИВУ ЗАХОДІВ СИСТЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ПСИХОЛОГІЧНУ ГОТОВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ОФІЦЕРА ДО ПОВЕДІНКИ У СКЛАДНИХ СИТУАЦІЯХ

О.П. Макаревич

Розглядаються питання впливу заходів системи психологічної підготовки особистості офіцера на поведінку у складних ситуаціях. Інтерпретуються показники психологічної готовності офіцера, що нараховують чотири компоненти, а саме: інтелектуальний, емоційно-вольовий, мотиваційний та поведінковий.

Подається характеристика результатів впливу заходів системи психологічної підготовки на респондентів експериментальних груп та порівнюється з показниками респондентів контрольних груп. На основі проведеного експериментального дослідження подаються висновки щодо ефективності впливу системи психологічної підготовки особистості офіцера до поведінки у складних ситуаціях.

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

к. психол. н. С.В. Василенко

Як відомо, організація та проведення психологічного забезпечення регламентовані відповідними керівними документами (зокрема, Концепцією морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних Сил України). Це комплекс заходів щодо формування, підтримання та відновлення у особового складу психологічних якостей, які забезпечують високу психологічну стійкість військовос-

лужбовців та готовність виконувати поставлені завдання у будь яких умовах обстановки.

На даний час основними проблемними питаннями є недостатня психолого-педагогічна підготовка суб'єктів військового управління всіх ланок, недоукомплектованість посад фахівців з гуманітарних питань (заміщення посад офіцерами, що не мають відповідної базової освіти) та відсутність єдиної управлінської вертикалі структур з гуманітарних питань. Вирішення цих проблем можливе шляхом вжиття заходів щодо посилення гуманітарної складової військової служби у Збройних Силах України та відновлення самостійних структур з гуманітарних питань в органах військового управління всіх рівнів (згідно Указу Президента України № 196/2008 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення розвитку Збройних Сил України») та збільшення питомої ваги соціально-гуманітарних дисциплін в програмах підготовки військових фахівців на всіх рівнях системи військової освіти.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДШИХ КОМАНДИРІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ ДЛЯ ЯКИХ ПРИТАМАННА ВЕРБАЛЬНА АГРЕСІЯ

Я.М. Ткаченко

Огляд робіт присвячених вивченню агресії показує, що її сьогодні розглядають, як психічний процес, властивість особистості та як поведінковий прояв. Встановлено, що молодшим командирам з вербальною агресією характерно агресивне прагнення до лідерства; використання фізичного впливу з агресивно-ворожим ставленням; вербальна агресія з схильністю до опозиції; депресивність, емоційна нестійкість за наявності невротичності, дразливість за низької вираженості товарищескості; емоційна нестійкість.

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

к.п.н. В. І. Осьодло

У статті здійснюється аналіз професійної ідентичності як інтеграційного поняття у якому розкривається взаємозв'язок когнітивних, мотиваційних і ціннісних характеристик особистості, які сприяють реалізації особистісного потенціалу у професійній діяльності. Доводиться, що загальна активність у професії, успішність професійного становлення суб'єкта праці значною мірою буде залежати від розвитку професійної ідентичності. Професія розглядається як вихідна засада профіідентичності і передбачає інституціональну, тобто спеціальну, цілеспрямовану, суспі-

льно організовану підготовку фахівців праця яких здійснюється за певну винагороду.

Професійна ідентичність виділяється як основний критерій професійного розвитку особистості і провідна характеристика суб'єкта праці. Ідентичність і розвиток в ході професіоналізації тісно переплетені: ідентичність, з одного боку, формується в процесі професійного розвитку, з іншого – виступає одним із важливих показників становлення особистості професіонала. У практичному плані це означає що професіонал має бути здатний до постійного розвитку, а також аналізу свого місця в соціальному і професійному середовищі. Тому сучасним напрямом дослідження ідентичності є вивчення і тих сторін цього явища, які пов'язані з процесами соціального і професійного становлення особистості.

СИМВОЛ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ

к.психол.н. О.Ф. Хміляр

Термін „символ” – поняття надзвичайно багатогранне, багатозначиме та полісемантичне. Ю.Лотман термін „символ” розглядає як один із самих багатоманітних в системі семиотичних наук. На думку О.Ф.Лосева – поняття символу як літературі, так і в мистецтві є одним із самих туманних та протирічливих термінів. До трактування символу як універсального феномену людської культури звертались і Платон і Емпедокл і Діонісій Арепагіт, і середньовічні схоласти. Один із основоположників символізму в російському мистецтві В.Іванов свого часу писав: „Символ лише тоді є істинним символом, коли він є невичерпним і безмежним в своєму значенні”. Дорога до пізнання природи символу нелегка і неквапна, оскільки сказати про символ все, визначити його сутність через серію визначень практично неможливо. Окрім того у символу є своя мова; символ єдиний і цілісний – він виникає й проявляється сам, а не конструюється по принципу свідомого волевиявлення. Символ не являється раціонально-логічним судженням.

Символом можна назвати „пригадування про досвід”. Цей досвід безумовно персоніфікований – чи то на рівні окремої особистості, суспільства, чи навіть цілого народу, цілої культури. Алфавіту символів, єдиного для всіх народів і культур, – не існує. Чим глибше й проникливіше цей досвід, тим значнішим є символ. „Матеріальну” форму останній може набувати в образі, звукові, слові, дії, речі – в усьому, що існує в фізичній дійсності.

В еволюції символу можемо виділити три стадії. Перша стадія – розуміння; друга – інтерпретація; третя – затухання. На цій стадії символ помирає, залишаючи лише археологічну, етнографічну цінність. Як ви-

словився Х.Е.Сірлот, на третій стадії символ перетворюється із об'єктивної сутності в „енциклопедичну статтю”. Символи висловлюють ідеї вищої абстракції, які практично неможливо коротко описати або сформулювати („вікно у Вічність”). Символ – вища форма знання. Саме тому він досить абстрактний, надмірно-концентровано умовний. Означаючим в символі, якщо скористатись термінологією Ф. де Соссюра, виступає певний елемент дійсності, а означаємим – трансценденція.

ГЕОПОЛІТИЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ

Ю.С. Вознюк

Геополітика як наукова дисципліна вивчає форми політичного життя, економічних, політичних і територіальних інтересів тієї чи іншої країни у певних регіонах. Разом з тим, геополітичні інтереси значною мірою визначаються природними чинниками і впливають на власне культурно-політичні форми їх вияву. Зокрема, це стосується і України як територіально-географічної реальності. Найбільш значущими елементами геополітичного розташування є: визначення місця країни на континенті та субконтиненті; доктринальне визначення доцільних меж країни; з'ясування відповідності географічно, етнічно, політично та економічно доцільних меж країни та кордонів реальної держави і визначення від цього її політичних пріоритетів та інтересів; зорієнтованість культурно-політичних зв'язків та інтересів країни і держави; бачення місця країни та держави у світі. Таким чином, значною мірою геополітичне питання є доктринальним, навіть - ідеологічним. Особливо це суттєво через важливість питання про зовнішньополітичні пріоритети та орієнтації, що їх дотримуються у своїй політиці різні політичні та наукові сили держави.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ТА ЕТНОРЕЛІГІЙНИХ КОНФЛІКТІВ СУЧАСНОСТІ

В.В. Єфімова

У сучасному світі ідеологічним підґрунтям нового спалаху національно-релігійної ворожнечі можна вважати юридичний казус міжнародного права (принцип “територіальної цілісності та суверенітету” і “права на самовизначення”). Яскравим прикладом цього може слугувати ситуація на Балканах, яка характеризується наступними зонами конфлікту: а) цивілізаційна зона – зіткнення трьох цивілізацій – православної, католицької та ісламської; б) конфесійна зона – відкрите та запекле протисто-

яння релігій, де на перше місце виходили переважно не місії духовні, а місіонери державні; в) історико-політична зона – усі народи Балкан постійно були знаряддям у руках імперій та наддержав, які боролися за геополітичні впливи на Балканах; г) ментальна зона – вищеописані чинники зумовили особливу психологію балканських народів (підозрілість, нетолерантність щодо Закону, емоційність, керованість стереотипами, злопам'ятність).

Отже, використання етнічного та релігійного чинників у геополітиці будь-якою зовнішньою силою є досить небезпечним у потенціалі і потребує ретельного вивчення з метою ефективного забезпечення воєнної безпеки.

СТАНОВЛЕННЯ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ВІЙНИ

А.В. Луценко

У сучасних дослідженнях війни і збройної боротьби, а також у політичному прогнозуванні та проектуванні провідних держав світу міцні позиції посідає геополітична парадигма. Становлення останньої в історичному контексті супроводжується розширенням предмету геополітики від дослідження просторової конфігурації розподілу світу відповідно до стратегічних інтересів провідних акторів міжнародної політики до виявлення нової структури «розстановки сил», вузлових пунктів впливу на політику, пов'язаних з економічними (геоекономіка) та пов'язаними з формуванням та переносом ідентичностей, смислів, цінностей, культурними інтересами (геокультура) та запитамі «гравців» на «світовій шаховій дошці». На думку вітчизняних дослідників М. Михальченка, В. Крисаченка, М. Шевченка подібне розширення дозволяє одночасно досліджувати географічну, економічну, антропологічну, професійну, семантичну (знаково-символічну) динаміку міжнаціональних та міжнародних конфліктів.

ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

к.іст.н. І.С. Печенюк

Чинниками, що посилюють напруженість між етнічними групами і спричиняють конфлікт, можуть бути: невідповідність політико-адміністративного поділу дійсній картині розселення етнічних груп; неадекватне представництво у законодавчих і виконавчих органах; політика пригноблення або прямого геноциду щодо етнічної спільноти; невірше-

не питання про статус мов малих народів і деяких меншин в умовах панування законодавчого закріплення державної мови; спроба нав'язати етносоціальної групі чужі звичаї, спосіб життя, культуру, мову; демографічна проблема, що викликає бажання подолати труднощі шляхом силового захвату земель; релігійні звади; неконтрольовані міграційні процеси, що здатні дестабілізувати економічну та соціальну обстановку в окремих регіонах; ідеологічне гіпертрофоване сприйняття історичного минулого та ролі свого народу в історичному процесі; стійкі негативні психологічні установки, що склалися стосовно представників іншої групи.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О.Д. Розумний

Аналіз миротворчої діяльності міжнародних організацій та структур безпеки, що здійснювалася протягом 1948 – 2006 років, дозволяє виокремити три складових, які відіграють ключову роль в її організації та здійсненні: 1) складова, що характеризує політичну волю міжнародного товариства до здійснення урегулювання воєнно-політичного конфлікту; 2) військова складова – це військові, поліцейські підрозділи та інші формування, що здатні забезпечувати безпеку в зоні конфлікту; 3) ресурсна складова, що характеризує здатність забезпечувати миротворчу діяльність фінансово і матеріально. Також варто виокремити правову та гуманітарну складові, що знаходяться у залежності від трьох базових.

Правова складова миротворчої діяльності – це міжнародно-правова база згідно якої визначається мандат міжнародних організацій щодо миротворчої діяльності. Гуманітарна складова – це система заходів, що спрямовані на підтримання (збереження та примус), створення та розбудову миру, захист цивільного населення від наслідків ведення бойових дій.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДУШПАСТИРСТВА У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

к.іст.н. П.М. Слюсаренко

Є очевидним, що саме сучасні Збройні Сили, як один із найважливіших соціальних інститутів існування української національної державності, традиційно потребує введення інституту душпастирства. Питання залишається невирішеним із-за цілком об'єктивних причин: 1) необхідність внесення змін до Конституції України щодо взаємовідносин Церкви і Держави, Церкви і

Збройних Сил; 2) укладення спільної угоди про співпрацю між церквами різних релігійних традицій і Міністерством оборони України; 3) досягнення і підписання домовленостей між церквами різних релігійних традицій щодо питань формування кадрового складу для військово-душпастирських служб; 4) відсутність в Україні Помісної Української Православної Церкви, що спричиняє до постійних конфліктів між наявними трьома православними церквами; 5) створення відповідної нормативно-правової бази щодо життєдіяльності інституту душпастирства; 6) підготовка кадрів; 7) досконале вивчення релігійної ситуації (соціологічний моніторинг) серед особового складу Збройних Сил України, для прийняття оптимальних рішень в питаннях введення інституту Душпастирства.

ЕТНОКОНФЕСІЙНІ ЧИННИКИ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

к.філософ.н. М.М. Шевченко, К.В. Логвіненко

Практичні висновки з аналізу етноконфесійних процесів в сучасній Україні мають стосуватися як зовнішньої так і внутрішньої політики нашої держави, що обумовлено: 1. Відсутністю духовної цілісності суспільства сучасної України. 2. Відсутністю ефективних шляхів забезпечення єдності українського суспільства запропонованих різними політичними силами, що сприяють лише загостренню ситуації розколу українського суспільства по ціннісно-ментальному й регіонально-мовному принципу. 3. Відсутністю підстав розраховувати і на забезпечення духовної й політичної єдності українського суспільства на основі релігійних цінностей, що у свою чергу, визначається: низьким рівнем довіри більшої частини населення в південних, східних і центральних областях до православного кліру; нездатністю самої церковної ієрархії стати на рівень сучасних завдань, які постали перед суспільством на початку XXI століття; відсутністю в Україні конфесійної єдності на рівні навіть основної маси віруючого населення – у православному середовищі.

ТРИАДА «ПОЛІТИКА – ВІЙНА – НАСИЛЬСТВО»: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

к.філософ.н. М.М. Шевченко

Осмислити війну з філософських позицій – означає відшукання не її зовнішніх причин, а її реальності. Традиційна теорія війни інтерпретує останню як форму реалізації влади. Проте в умовах глобальних трансформацій насильницькі та ненасильницькі форми владарювання співіснують як

певний континуум. Використовуючи метод конфігурування пропонуємо розглянути війну як підсистему політики, що передбачає певний набір парадигматичних блоків та реалізацію їх в синтагмаці. В такий спосіб, політику можна умовно представити трьома парадигмальними блоками, в кожному з яких діяльність людини пов'язана з відтворенням зразків соціального насильства що мали місце в історичному минулому. Перший парадигмальний блок утворюється зв'язком війни та насильства, що пов'язано із застосуванням збройного та інших форм насильства і є сферою діяльності військових фахівців. Другий - утворюється зв'язком політики та війни, що є сферою діяльності політиків та військових по реалізації воєнної політики держави. Третій - утворюється зв'язком насильства та держави, що є сферою діяльності політиків.

СВІТОГЛЯДНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙНИ

к.філософ.н. М.М. Шевченко, М.С. Тютюн

Процес предметної деталізації воєнно-філософського знання проходить постійно. Вже сьогодні набувають статусу окремих наукових напрямків найбільш загальні проблеми різних аспектів суспільного буття. У стадії становлення знаходяться «вайоленсологія» як філософія насильства, «полемологія» – філософія війни; «паксологія» – філософія миру.

Дослідження феномену війни ґрунтується на науковій концепції «філософії війни», що інтерпретує війну через включення у гранично загальний смисловий контекст.

Філософією війни, на думку А. Снесарева, є науково перероблене воєнне світоспоглядання. Тобто філософія війни – це наука про сутність і смисл війни, і про вищі питання, що з нею пов'язані. Від інших наук – стратегії, тактики – філософія війни відрізняється тою корінною особливістю, що всі воєнні науки по суті утилітарні і відповідають на питання: як воювати, а філософія війни – наука чиста і намагається надати відповідь на основне питання: чому і навіщо воюють.